

Τι μάθαμε για τον Πρωτομάστορα Κώστα Μπέκα μέσα από την αναστήλωση του Γεφυριού της Πλάκας

Δ. Καλιαμπάκος

Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Φίλες, φίλοι,

Ευχαριστώ θερμά το Δήμο Βορείων Τζουμέρκων για την πρόσκληση να μιλήσω στη σημερινή εκδήλωση και το Δήμαρχο, το Γιάννη Σεντελέ, για την ιδέα του να μιλήσω για τον Πρωτομάστορα του Γεφυριού της Πλάκας, Κώστα Μπέκα, όπως τον ανακαλύπτουμε μέσα από την έρευνα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου για την αναστήλωση του Γεφυριού. Αντικείμενο, επομένως, της ομιλίας αυτής είναι να μάθουμε περισσότερα πράγματα για τον Πρωτομάστορα Κώστα Μπέκα μέσα από το κορυφαίο έργο του, το Γεφύρι της Πλάκας.

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτή την εργασία είναι προϊόν συλλογικής προσπάθειας. Πρόκειται για κάποια από τα αποτελέσματα της μεγάλης ερευνητικής ομάδας που συγκρότησε το Ε.Μ.Π. για την αναστήλωση του Γεφυριού της Πλάκας. Η δική μου συμβολή στην εργασία αυτή είναι η επεξεργασία των αποτελεσμάτων αυτών, με στόχο να μάθουμε περισσότερα για τον τρόπο που σκεφτόταν, που δούλευε, που δημιουργούσε ο Κώστας Μπέκας.

Ας ξεκινήσουμε με μια βασική διαπίστωση, πριν προχωρήσουμε σε ειδικές λεπτομέρειες.

Το Γεφύρι της Πλάκας άντεξε για 150 χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι υπερέβη τον χρονικό ορίζοντα των σύγχρονων κατασκευών. Οι κατασκευές που κάνουμε σήμερα, για παράδειγμα τα σπίτια μας, έχουν χρονικό ορίζοντα 50 ετών. Ακόμη και οι αυστηρότερες απαιτήσεις των δημοσίων έργων, σπάνια ξεπερνούν το χρονικό ορίζοντα των 100 ετών. Πιθανά θα εκπλαγείτε αν μάθετε ότι για τη γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου, ίσως το μεγαλύτερο τεχνικό έργο που κατασκευάστηκε στη χώρα μας, ο αντισεισμικός σχεδιασμός που πραγματοποιήθηκε ήταν για σεισμικό γεγονός με περίοδο επανάληψης τα 120 έτη. Επομένως, μια γέφυρα που στάθηκε στη θέση της σε ένα πολύ δύσκολο ποταμό, όπως θα πούμε στη συνέχεια, χωρίς ουσιαστικά συντήρηση, για 150 χρόνια αποτελεί ρεκόρ. Ο Κώστας Μπέκας, λοιπόν, είναι ένας ρέκορντμαν της ελληνικής γεφυροποιίας. Δεν υπάρχει πιο άδικη και λάθος προσέγγιση από το να θεωρήσουμε ότι το έργο του είχε αδυναμίες, οι οποίες οδήγησαν στην κατάρρευση, η οποία έστω καθυστέρησε – από τύχη – να έρθει, μια δηλαδή άδικη παραλλαγή της ρήσης «προς γαρ το τελευταίον εκβάν, έκαστον των πριν υπαρξάντων κρίνεται». Απεναντίας, το θεμελιώδες, αφητηριακό γεγονός πάνω στο οποίο πρέπει να σκεφτούμε είναι ότι ο Κώστας Μπέκας, με τα μέσα της εποχής του, κατάφερε να ξεπεράσει το χρονικό ορίζοντα σχεδιασμού ακόμη και των σύγχρονων κατασκευών.

Ένα δεύτερο αφητηριακό σημείο είναι ότι το τεχνικό έργο του Κώστα Μπέκα δάμασε τον Άραχθο, ένα πολύ δύσκολο ποτάμι, πράγμα που αντανάκλαται και στο όνομά του (Άραχθος σημαίνει ο ποταμός που συντρίβει τη γη) και στις παραδόσεις που τον συνοδεύουν («ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ γκρεμιζόταν» λέει το τραγούδι για το Γεφύρι της Άρτας, στο ίδιο ποτάμι).

Ας προχωρήσουμε, τώρα, να εξετάσουμε κάποια πιο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Θα χρησιμοποιήσω, επίτηδες, σύγχρονη ορολογία για να τονίσω την ποικιλία των σχεδιαστικών και οργανωτικών ικανοτήτων που απαιτούσε μια τόσο επιτυχημένη, όπως αποδείχτηκε στην πορεία του χρόνου, κατασκευή.

Πρώτα απ' όλα, με σύγχρονους όρους ο Κώστας Μπέκας υπήρξε ένας εξαιρετικός δομοστατικός πολιτικός μηχανικός. Όπως είπαμε, έφτιαξε μια εξαιρετικά αποτελεσματική κατασκευή από πλευράς στατικής επάρκειας. Ας δούμε, όμως, κάποιες ιδιαιτερότητες, οι οποίες έχουν εξαιρετική σημασία. Ο Κώστας Μπέκας άλλαξε στο ψηλότερο σημείο του Γεφυριού την κλίση στο τόξο, δημιούργησε μια «καμπούρα». Αυτός που το διέκρινε, με την πρώτη ματιά, ήταν ο Μανώλης Κορρές. Παρεμπιπτόντως, ο άνθρωπος αυτός «συνομιλεί» με τον πιο αυθεντικό τρόπο με τον πρωτομάστορα Μπέκα. Ο τρόπος που σκέφτεται είναι αξιοθαύμαστος. Με ένα κλικ, είναι σα να γυρνά ένα διακόπτη στο μυαλό του και αρχίζει να σκέφτεται 150 χρόνια πίσω, με πήχεις, με οκάδες, με φορτώματα μουλαριών... Και μπορεί να κάνει ακόμη ένα κλικ, και να αρχίσει να σκέφτεται με τα μέσα και τον τρόπο των Αρχαίων Ελλήνων, 2000 και χρόνια πριν... Είδε, λοιπόν, ο Κορρές, προτού το μετρήσουμε με σύγχρονες μεθόδους ότι το «κλειδί» του τόξου ήταν περίπου μισό μέτρο πιο ψηλά από τη θέση που θα έπρεπε να είχε με βάση την αρχική κλίση του τόξου. Γιατί το έκανε αυτό; Δεν ξέρουμε ακριβώς. Πιθανά τα πλαϊνά της γέφυρας απέκτησαν μια κλίση κατά την κατασκευή ή αυτό να μαρτυρά μια ακόμη κατάρρευση της γέφυρας, η οποία ιστορικά δεν έχει διασωθεί ως γεγονός. Το σίγουρο είναι ότι ο Μπέκας θα έφτανε στο ύψος που πίστευε ότι έπρεπε να φτάσει το Γεφύρι της Πλάκας, αυτό που του λέγανε οι μυστικοί εμπειρικοί κανόνες τους οποίους εμπιστευόνταν, πάση θυσία. Και για αυτό άλλαξε την κλίση. Όμως, ήταν αδύνατο ο Μπέκας να μην ήξερε ότι αυτή η αλλαγή της κλίσης θα δημιουργούσε προβλήματα στατικότητας στο Γεφύρι. Η σύγχρονη στατική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε δείχνει ότι, όντως, το Γεφύρι παρουσιάζει δύο σημεία αδυναμίας, εκεί ακριβώς που δημιουργείται ασυνέχεια στην καμπύλη. Και, πράγματι, το Γεφύρι έσπασε τελικά στα δύο αυτά σημεία. Αλλά το Γεφύρι δεν έσπασε επειδή ο Μπέκας άλλαξε την κλίση του τόξου, αλλά εξαιτίας της υποσκαφής στο ανατολικό βάθρο. Για τη ακρίβεια ο Μπέκας μπόρεσε να «σβήσει» τη μια καμπύλη μέσα στην άλλη καμπύλη με τέτοιο τρόπο ώστε να δώσει διάρκεια ζωής στην κατασκευή 150 χρόνια. Είναι σαν να έστησε μια γέφυρα πάνω σε μια άλλη γέφυρα, και αυτή να άντεξε 150 χρόνια. Αυτό είναι ένα τεχνολογικό θαύμα.

Ας προχωρήσουμε σε μια δεύτερη παρατήρηση. Επειδή, σε σχέση με ό,τι είχε κατασκευαστεί μέχρι τότε στην ευρύτερη περιοχή, το Γεφύρι της Πλάκας ήταν πολύ ψηλό, επομένως πολύ βαρύ και στατικά ευάλωτο, ο Μπέκας εφάρμοσε μια ταυτόχρονη μείωση του πλάτους του γεφυριού, από ένα ύψος το οποίο είναι χαρακτηριστικό και θα το σχολιάσουμε στη συνέχεια, με ταυτόχρονη αύξηση του πάχους του τόξου. Ήταν μια ιδιοφυής σύλληψη για να μειώσει το βάρος του γεφυριού, μια «πατέντα» που χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια και στη Γέφυρα της Κόνιτσας. Το γεγονός αυτό έχει μεγάλη σημασία για την τεχνολογική επίδραση που είχε η επιτυχία της Γέφυρας της Πλάκας στο επόμενο μεγάλο γεφύρι που κατασκευάστηκε λίγα χρόνια αργότερα αλλά πιθανά λείει πολλά και για τον ίδιο τον πρωτομάστορα της Γέφυρας της Κόνιτσας.

Υπάρχει και ένα τρίτο στοιχείο που δείχνει πόσο καλός δομοστατικός ήταν ο Κώστας Μπέκας. Όλοι γνωρίζετε για το ρόλο που έχει το «κλειδί». Το κλειδί είναι η τελευταία πέτρα που τοποθετείται στο ψηλότερο σημείο του γεφυριού. Στη συνέχεια το γεφύρι αφήνεται να «καθίσει», και από το ίδιο του το βάρος «σφίγγουν» οι πέτρες και έτσι εξασφαλίζεται η στατικότητα της κατασκευής. Αν το διαβάσουμε ανάποδα, αυτό σημαίνει ότι έστω και μια πέτρα να φύγει, το γεφύρι είναι ευάλωτο στο να καταρρεύσει. Αυτό σκέφτηκαν και οι Γερμανοί όταν προσπάθησαν να το ρίξουν, με μια οβίδα ψηλά στην καμάρα. Η οβίδα δημιούργησε ένα διαμπερές τραύμα στο γεφύρι και ρηγματώσεις σε επιφάνεια 8 m². Και όμως το γεφύρι άντεξε! Αυτό είναι ένα γεγονός στα όρια του επιστημονικά αδύνατου.

Όμως ο Κώστας Μπέκας υπήρξε και ένας εξαιρετικός υδραυλικός πολιτικός μηχανικός. Σχεδίασε μια κατασκευή που άντεξε, όπως είπαμε, για 150 χρόνια σε τεράστιες υδραυλικές πιέσεις, άρα μπορούσε και να τις εκτιμήσει και να τις αντιμετωπίσει. Ας δούμε κάποια στοιχεία: τη στιγμή της κατάρρευσης η παροχή νερού στον Άραχθο εκτιμάται σε 1.250 m³/sec. Ο Άραχθος, δηλαδή, εκείνη τη στιγμή, γέμιζε μια πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων σε 3 περίπου δευτερόλεπτα! Όμως αυτή δεν ήταν μια πλημμύρα που δεν είχε αντιμετωπίσει ξανά το Γεφύρι της Πλάκας. Για την ακρίβεια, έχουμε στατιστικά στοιχεία και ξέρουμε ότι τα τελευταία 47 χρόνια, μια τέτοια πλημμύρα την άντεξε το Γεφύρι τουλάχιστον άλλες 4 φορές. Στατιστικά, δε, στα 150 χρόνια της ζωής του είχε αντέξει και μεγαλύτερες πλημμύρες. Υπάρχει, όμως, ένα ακόμη αξιοθαύμαστο στοιχείο. Ο σχεδιασμός των ανακουφιστικών ανοιγμάτων. Σήμερα, είμαστε σε θέση να υπολογίσουμε, με στατιστική επεξεργασία των δεδομένων, το μέγιστο πλημμυρικό γεγονός, με περίοδο επαναφοράς τα 50 έτη, τα 100 έτη, ακόμη και τα 1.000 έτη. Στη διαφάνεια βλέπετε την αντίστοιχη στάθμη του Αράχθου, στην περιοχή του Γεφυριού της Πλάκας. Θεωρητικά, και σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις, το ύψος των ανακουφιστικών ανοιγμάτων θα πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να αντιμετωπίζει ένα πλημμυρικό γεγονός με περίοδο επαναφοράς 100 ετών. Όντως, τα ανακουφιστικά ανοίγματα έχουν ύψος που καλύπτει ουσιαστικά αυτήν την προδιαγραφή. Πώς μπορεί να το έκανε; Είναι φανερό ότι παρατηρούσε σημάδια της κοίτης του Αράχθου, τα οποία όμως, επειδή ένα τέτοιο πλημμυρικό φαινόμενο είναι πολύ σπάνιο, πρέπει να ήταν σχεδόν αδιόρατα. Είναι, επίσης, πολύ πιθανό τα σημάδια αυτά να ήταν σε μακρύτερες θέσεις της κοίτης του Αράχθου και, επομένως, ήταν από μόνο του ένα εξαιρετικά δύσκολο πρόβλημα να μεταφέρει τα δεδομένα αυτά στη θέση του Γεφυριού στην Πλάκα.

Είναι, επίσης, προφανές ότι ο Κώστας Μπέκας υπήρξε ένας εντυπωσιακός χημικός μηχανικός. Ο Κώστας Μπέκας, λοιπόν, έφτιαξε ένα μυθικό κονίαμα. Το κονίαμα αυτό άντεξε τη δύναμη 250 τόνων που πέφτουν από ύψος 20 μέτρων. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το Γεφύρι την 1^η Φεβρουαρίου του 2015 έσπασε σε μεγάλα κομμάτια, δεν συντρίφτηκε πέφτοντας από τόσο μεγάλο ύψος. Το κονίαμα το συγκράτησε. Είναι μεγάλο ερώτημα τι κονίαμα ήταν αυτό. Οι κιοπρουλήδες, δηλαδή οι μάστορες που φτιάχνανε τα γεφύρια, και οι κάλφες όταν εξαφανίστηκαν πήραν μαζί τους και τα μυστικά τους. Μεγάλα κομμάτια της γνώσης τους χάθηκαν. Όσον αφορά δε το μύθο των 10.000 αυγών που χρησιμοποιήθηκαν στο κονίαμα, ενώ κάναμε πολύ μεγάλες προσπάθειες, ούτε μπορέσαμε να τον επιβεβαιώσουμε, ούτε να τον καταρρίψουμε. Ξέραμε, βέβαια, ότι οργανικά συστατικά μετά από 150 χρόνια είναι πάρα πολύ δύσκολο να εντοπιστούν. Έτσι, θα μείνει

για πάντα ένας μύθος. Εξάλλου, έτσι είναι, εξάλλου, τα καλά μυστικά. Αντέχουν στο χρόνο, και αυτά. Βέβαια, περνάει από μυαλό μου ότι ο Κώστας Μπέκας, ως Πραμαντιώτης μάστορας, χωρατατζής, δεν αποκλείεται να διέδωσε το μύθο των 10.000 αυγών, ώστε οι ανταγωνιστές του στην προσπάθεια να αντιγράψουν το κονίαμα του Μπέκα να φτιάχνουν τεράστιες ομελέτες! Από την άλλη πάλι, οι παραδόσεις σπάνια αντιστρέφουν μια πραγματικότητα. Μπορεί να την μεγεθύνουν ή να της αλλάζουν χαρακτηριστικά, αλλά δεν την αντιστρέφουν. Κατά πάσα πιθανότητα, μαρτυρούν μια τεράστια συλλογή αυγών από τον Κώστα Μπέκα για το Γεφύρι, εκείνη την περίοδο. Τι από τα δυο συμβαίνει, θα μείνει ένας μύθος.

Ένα άλλο πράγμα που έχει υποτιμηθεί αλλά είναι εξαιρετικής σημασίας είναι το γεγονός ότι ο Κώστας Μπέκας υπήρξε, σε σημερινούς ξανά όρους, ένας εξαιρετικός project manager. Μια ογκώδης κατασκευή, 4.000 τόνων, έπρεπε να ολοκληρωθεί σε 2-3 μήνες, με μόνη διαθέσιμη δύναμη τον άνθρωπο και τα ζώα. Ταυτόχρονα έπρεπε να εκτελούνται πολλές παράλληλες εργασίες. Κάθε καθυστέρηση, ακόμη και τυχαία, σε ένα μόνο τομέα, θα μπορούσε εύκολα να τινάξει το έργο στον αέρα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το βάρος των υλικών, εξαιρουμένων των ξύλων και των σκαλωσιών, αντιστοιχεί σε περισσότερα από 30.000 φορτία μουλαριών. Ο συγχρονισμός αυτού του τεράστιου εργοταξίου, αυτού του ανθρωπίνου μελισσιού, αποτελεί από μόνος του ένα τεχνολογικό θαύμα.

Ας δούμε, όμως, μια άλλη πλευρά: ο Κώστας Μπέκας ως αρχιτέκτονας. Όσοι έχουν δει τη Γέφυρα της Πλάκας, όσοι την είχαν περπατήσει, μιλούν για μια λυγρή φιγούρα, για πέτρες που αιωρούνται στον αέρα. Πώς μπόρεσε ο Μπέκας και εξαϋλωσε αισθητικά μια τόσο άκαμπτη πρώτη ύλη, όπως η πέτρα; Βέβαια, οι αρχαίοι μας πρόγονοι είχαν τη δυνατότητα να σμιλεύουν στο μάρμαρο αραχνοΐφαντα πέπλα. Αλλά για τον Μπέκα, μπορούμε βάσιμα να υποθέσουμε ότι επίτηδες είχε διαλέξει ένα σχεδιασμό που, όπως συχνά αναφέρεται, «παίζει με το φως»; Στο κάτω κάτω της γραφής αυτός απλά ήθελε να φτιάξει μια γέφυρα που δεν θα έπεφτε. Θα μου επιτρέψετε να αποπειραθώ μια απάντηση. Όταν οι μαθηματικοί λύνουν ένα δύσκολο μαθηματικό πρόβλημα, ένα πρόβλημα που μπορεί να είναι άλυτο για αιώνες, συχνά αναφέρουν ότι η λύση που βρήκαν είναι μια «κομψή λύση». Βεβαίως, τίποτε δεν επιβάλλει μια σωστή λύση να είναι ταυτόχρονα και κομψή, δηλαδή να είναι αισθητικά όμορφη π.χ. να είναι συμμετρική και λιτή. Παρόλα αυτά, πολλές φορές αποδεικνύεται ότι μια τέτοια λύση είναι πολύ πιθανότερο να είναι η σωστή λύση. Επιτρέψτε μου να κάνω και μια δεύτερη τολμηρή προσέγγιση της σχέσης αισθητικής και αποτελεσματικότητας. Το 2015 ο Μέσι έβαλε ένα γκολ στην Ατλέτικο Μπιλμπάο το οποίο ονομάστηκε το «επιστημονικά αδύνατο γκολ». Ο Μέσι το μόνο που προσπαθούσε να κάνει είναι να βάλει ένα γκολ. Ταυτόχρονα, εκτέλεσε ορισμένες κινήσεις, σχεδόν χορευτικές. Πολλοί έμειναν έκθαμβοι από τη φαντασία και τη δημιουργικότητά του, ένωσαν έκπληκτοι από την απλότητα και την πρωτοτυπία τους και χίλια δύο άλλα πράγματα που πιο πολύ μοιάζουν να χαρακτηρίζουν ένα έργο τέχνης, παρά μια προσπάθεια με στόχο να μπει ... ένα γκολ. Πού το πάω; Ο Κώστας Μπέκας είχε αναπτύξει μια αισθητική άποψη για τα γεφύρια υπαγορευμένη από το υπέρτατο καθήκον της στατικής επάρκειας. Αυτή όμως η αισθητική αντιστοιχούσε συνήθως στην ορθή επίλυση πολύπλοκων διαφορικών εξισώσεων που περιγράφουν το πρόβλημα. Να το πω πιο απλά, ό,τι έμοιαζε όμορφο για τον Μπέκα ήταν και ασφαλές, ήταν η ορθή επίλυση του στατικού προβλήματος. Κι αυτό δεν απορρέει από καμιά μεταφυσική. Ο Μπέκας, έχοντας ένα εγκέφαλο κατ' αρχάς εκπαιδευμένο από τη

γνώση που μεταφερόταν από γενιά σε γενιά, ζώντας με την πέτρα κάθε λεπτό της ζωής του και παρατηρώντας τα πάντα, είχε αναπτύξει μια διαίσθηση, η ακόμη και μια αισθητική άποψη, που έδινε στην κατασκευή την απαραίτητη ασφάλεια. Με τη σειρά της αυτή η αισθητική, επειδή αντανακλά νόμους της φύσης, έδωσε εξαιρετικά αποτελέσματα.

Θα κλείσω με δύο γενικότερα στοιχεία. Το ένα αφορά στην αντίληψή του ως μηχανικός και το άλλο τη συγκρότησή του ως άνθρωπος. Όπως βλέπετε ο τίτλος αυτής της διαφάνειας έχει την περιέργη παρένθεση «ο κουβάς της κυρα-Θάλειας». Από όταν γεννήθηκα θυμάμαι στο σπίτι μου ένα τσίγκινο κουβά, έναν κουβά που υπήρχε πριν εφευρεθούν οι πλαστικοί κουβάδες, και με τον οποίο κάναμε χιλιάδες δουλειές. Πενήντα χρόνια μετά, κάποια στιγμή ο κουβάς αυτός σκούριασε και ο πάτος του χάλασε, άρχισε να στάζει. Η κυρα-Θάλεια, λοιπόν, η μάνα μου, βρήκε ένα εμαγιέ πιάτο, το οποίο προσαρμοζόταν τέλεια στον πάτο του κουβά. Συνάντησα, λοιπόν, τον κουβά αυτόν πριν λίγα χρόνια, ξανά, να έχει μέσα τη στάχτη από το ψήσιμο του αρνιού του περασμένου δεκαπενταύγουστου, η οποία θα χρησιμοποιούταν το επόμενο καλοκαίρι, γιατί όπως ξέρετε τα κάρβουνα, για να έχουν αποτελεσματικότητα, θα πρέπει να είναι πάνω σε στάχτη. Αυτή η αντίληψη του «δεν πετάμε απολύτως τίποτα», ούτε τη στάχτη από τα κάρβουνα, είναι μια βαθιά ορεινή, ηπειρώτικη αντίληψη για τη λιτότητα και στις ενέργειες και στη χρήση των πρώτων υλών. Πάμε τώρα να δούμε την ανάλογη συμπεριφορά του Κώστα Μπέκα. Για τον Μπέκα μια γέφυρα έπρεπε να δίνει τη δυνατότητα διάσχισης του ποταμού με ασφάλεια, με το μικρότερο δυνατό κόστος. Και τίποτε άλλο. Ας δούμε κάποια παραδείγματα. Προστάτευσε μόνο το δυτικό βάθρο με αντιπλημμυρικό έργο, γιατί παρατήρησε μια αδιόρατη καμπύλη του ποταμού, η οποία εκ των υστέρων μάθαμε ότι είχε ακτίνα καμπυλότητας 1,5 km, ορατής μόνο στο χάρτη, που το έκανε πιο ευάλωτο. Άφησε το άλλο βάθρο απροστάτευτο. Παρόλα αυτά η κατασκευή του κράτησε 150 χρόνια. Δεύτερο, ο Μπέκας εμπιστεύονταν κυρίως τις πέτρες, όχι το κονίαμα. Οι καλοπελεκημένες πέτρες ήταν η δύναμή του. Αλλά το «Τζουμέρκο» δεν είναι «Ζαγόρι» που οι καλοσχηματισμένες πέτρες είναι άφθονες. Χρησιμοποίησε, λοιπόν, με αξιοθαύμαστη οικονομία τις καλοδουλεμένες πέτρες, χωρίς καμία σπατάλη χρόνου και ανθρώπινης προσπάθειας εκεί που δεν ήταν απαραίτητο. Παρόλα αυτά έχασε τον διαγωνισμό, κατά την παράδοση, γιατί επέμενε ότι το γεφύρι έπρεπε να είναι ψηλότερο και άρα ακριβότερο. Σε όλα, λοιπόν, λιτότητα, εκτός από το ουσιώδες, την ασφάλεια.

Θα κλείσω με μια παρατήρηση για τον άνθρωπο Μπέκα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι για έναν πρωτομάστορα το να σταθεί το γεφύρι ήταν η πρωταρχική του αξία. Κατά τον θρύλο, άλλωστε, ο πρωτομάστορας του γεφυριού της Άρτας στο δίλλημα ανάμεσα στο στήσιμο του γεφυριού ή τη θυσία της γυναίκας του διάλεξε το πρώτο. Αυτό λέει πολλά για τους πρωτομάστορες.

Ας πάρουμε πάλι την ιστορία από την αρχή, όπως έφτασε σε μας μέχρι σήμερα. Υπήρξε ο διαγωνισμός. Αποκλείστηκαν οι περισσότεροι υποψήφιοι και φτάσανε να κονταροχτυπιούνται στο τέλος δύο βασικοί αντίπαλοι: ο μαστρο-Κώστας (Μπέκας) και ο μαστρο-Γιώργος, ο οποίος είναι πολύ πιθανό να αντιστοιχεί στον άλλο μεγάλο μάστορα της εποχής, στον Ζιώγα Φρόντζο. Στο σημείο αυτό μάλλον θα διαφωνήσω με τον Γιάννη τον Σεντελέ που είπε «ποιος άνθρωπος θα έπαιρνε την ευθύνη να ξαναστήσει ένα γεφύρι που μόλις έπεσε;». Είναι σαν να λέμε ότι π.χ. ο Διαμαντίδης, μιας που χρησιμοποιήσαμε

παραδείγματα από τον αθλητισμό, θα δίσταζε να πάρει την τελευταία προσπάθεια σε ένα ντέρμπι. Οι πρωτομάστορες ήταν φτιαγμένοι για να αναλαμβάνουν την ευθύνη αυτή. Αυτό, όμως, που τον έκανε ξεχωριστό ήταν η στάση του απέναντι στο μεγάλο του αντίπαλο. Σύμφωνα με την παράδοση που έχει μεταφερθεί, ο Μπέκας παρηγόρησε τον ηττημένο αντίπαλό του και στη συνέχεια του ζήτησε να τον βοηθήσει να κάνει την επόμενη προσπάθεια. Ας το σκεφτούμε λίγο με όρους σημερινούς, του επιθετικού και δηλητηριώδους ανταγωνισμού. Είχε την ευκαιρία να συντρίψει τον αντίπαλό του. Σε τελευταία ανάλυση, στη χειρότερη περίπτωση, αν έπεφτε και σε αυτόν το Γεφύρι, το αποτέλεσμα θα ήταν μια ισοπαλία. Είχε αποτύχει ο βασικός του αντίπαλος, το πολύ πολύ να αποτύχαινε και αυτός. Όμως, ο Μπέκας συγκέντρωσε το σύνολο των δυνάμεων για μια επιτυχημένη προσπάθεια. Κράτησε την πιο υγιή στάση και απέναντι στη δουλειά του αλλά και απέναντι στην κοινωνία. Αυτή και μόνο η στάση του στην κρίσιμη ώρα τον κάνει ένα σοφό άνθρωπο.

Ο Μπέκας, λοιπόν, μεγαλούργησε. Έφτιαξε κάτι που νίκησε και τον χρόνο και τον Άραχθο. Το πιο εντυπωσιακό, βέβαια, είναι ότι ο Μπέκας, όντας ξεχωριστός, ήταν ταυτόχρονα ένας από τους πολλούς εξαιρετικούς μαστόρους της Ηπείρου. Εμείς, τιμώντας τον άνθρωπο, και μέσα από αυτόν όλους τους Ηπειρώτες μαστόρους, δεν πρέπει να επιτρέψουμε το Γεφύρι της Πλάκας να ξεχαστεί στη λήθη και στη λησμονιά. Να κάνουμε τα πάντα ώστε γρήγορα το Γεφύρι της Πλάκας να σταθεί όρθιο στη θέση του.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Ευχαριστίες: Τα στοιχεία που αναφέρονται στο κείμενο είναι προϊόν της συλλογικής δουλειάς της ερευνητικής ομάδας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου για το Γεφύρι της Πλάκας. Ευχαριστώ ιδιαίτερα το Χ. Γιαννέλο, Πολιτικό Μηχανικό, υ.δ. Ε.Μ.Π. και τη Μ. Μπαλοδήμου, Αρχιτέκτονα Μηχανικό, υ.δ. Ε.Μ.Π., με τους οποίους συζήτησα τις απόψεις μου και άντλησα πολύτιμες πληροφορίες. Προφανώς, τα όποια λάθη ανήκουν στο συγγραφέα.